

АНАТОЛИЙ ДНЕПРОВ СВЕТЪТ, В КОЙТО ИЗЧЕЗНАХ

Превод от руски: Людмила Леонидова, 1969

chitanka.info

I

Бях мъртъв, когато ме купили от моргата и ме откарали при Удроуп. В това няма нищо странно, както нямаше нищо странно и в това, че попаднах в моргата. Просто аз си прерязах вените във ванната стая на хотела „Новият свят“. Ако не бях задлъжнял за стаята, не биха ме намерили толкова бързо или по-точно щяха да ме намерят много късно. Но аз имах дългове и отчасти и заради това направих несполучлив опит да се отправя в един по-добър свят. Изпитвах силно желание да се срещна там с моите непредвидливи родители и да им кажа какво мисля за тях ги въобще за всички онези, които раждат деца за нашата цивилизована държава.

Както узнах по-късно, Удроуп ме купил за 18 долара и 9 цента. При това 3 долара и 9 цента той платил за одеялото, в което ме опаковал. Така че истинската ми цена е 15 долара. Това е стандартната цена за бездомен мъртвец, необходим за медицински експерименти. Аз съм достатъчно бездомен и нямам нищо против да бъда причислен към тази категория, като изключим може би само едно обстоятелство, което законът не отчита. Струва ми се, че не е разумно да се продават за медицински експерименти мъртъвци, които не са добре отлежали в хладилника.

Представям си с каква скорост Удроуп ме е откарал от моргата до своя дом в Грин Вели. Ако не беше тази скорост, парите му щяха да отидат на вятъра. Вместо мене той щеше да има само едно мръсно одеяло: плюс разходите за моето погребване.

Съживиха ме по всички правила: преляха ми три литра кръв, инжектираха ми адреналин, напомпаха ме с гликоза и рибено масло, омотаха ме с грейки и електрически жици. След това Удроуп изключи електрическия ток и аз започнах да дишам без чужда помощ, а сърцето ми затуптя, като че ли нищо не се е случвало.

Аз отворих очи и видях Удроуп и до него една девойка.

— Как се чувствувате? — попита Удроуп, тип с бяла престилка и с физиономия на човек, който се занимава за собствено удоволствие с

клане на едър рогат добитък.

— Благодаря, сър. Добре, сър. Кой сте вие, сър?

— Аз не съм сър, а Удроп, Хари Удроп — доктор по медицина и социология, почетен член на института за радиоелектроника — кресна Хари. — Искате ли да ядете?

Аз кимнах.

— Донесете му малко супа.

Девојката скокна от стола и се скри. Хари Удроп грубо ми дръпна ризата нагоре и ме инжектира с някакво химическо вещество.

— Сега сте окончателно съживен — каза той.

— Да, сър.

— Хари Удроп.

— Да, сър Хари Удроп.

— Надявам се, че не притежавате развити интелектуални способности?

— Аз също.

— Къде сте учили?

— Почти никъде. Завърших нещо като университет. Но това е така, между другото.

За себе си аз реших, че Хари най-малко от всичко се нуждае от хората с висше образование.

— Хм... Какво сте учили там?

Аз реших, че е в интересите ми нищо да не уча там.

— Голф, танци, риболов и, естествено, как да флиртувам с девојките.

— Това е добре. Само да не сте помислили да прилагате знанията си към Сузана.

— Коя е тя?

— Девојката, която отиде да донесе вечерята ви.

— Ноц ли е вече?

— Не, вече е онзи ден. И изобщо за какъв дявол задавате въпроси?

Аз реших, че за бивш мъртвец наистина не е прилично да задава много въпроси на Хари Удроп, доктор, почетен член на Института за радиоелектроника и тъй нататък.

II

Сузана каза:

— Вие ще участвувате в осъществяването на проекта „Елдорадо“. Впрочем как се казвате?

— Хари.

— Лошо. Шефът не обича, когато освен него има още някакъв друг Хари. Да не сте сгрешили? След смърт това не е изключено.

— А какво е това „Елдорадо“? — попитах аз.

— Това е светът на щастието и процъфтяването, на изобилието и социалното равновесие, свят без комунисти и безработни.

— Добре го казвате! Като шпижерка от „Нейшънъл Видео“.

— В „Елдорадо“ на вас ви е определена важна роля.

— Така ли? Каква е тя?

— Ще бъдете работническата класа.

— Кой, кой?

— Не кой, а какво. Пролетариатът.

Аз се сепнах, помислих малко и попитах:

— Сигурни ли сте, че възкръснах?

— Напълно.

— А каква е вашата роля в „Елдорадо“?

— Аз ще бъда обществото на предприемачите.

Сузана излезе и влезе Хари Удроп.

— От днес ние няма да ви храним.

— Чудесно! Навярно изследвате процеса на умирање от глад? — попитах аз.

— Старо е!

— И все пак по какъв начин ще се препитавам?

— Трябва да постъпите на работа.

— Не сте ли изхвърлили още одеялото, в което може да ме откарате обратно?

— В моето високо организирано общество не е проблем да си намериш работа.

— Ще трябва дълго да ходя и да търся. Няма да издържа.

— Никъде не е нужно да ходите.

— Тогава как?

— Просто ще трябва само да натискате едно копче. Когато ви приемат на работа, ще получите заплата, а щом се появи заплата, ще имате и храна.

— Водете ме бързо към това копче!

— Вие още не сте психологически подготвен и няма да можете да натискате копчето с необходимия ентузиазъм!

— Ще го натискам с какъвто искате ентузиазъм!

— Заради чистотата на опита трябва да гладувате още един-два часа.

— Ще се оплача!

— Вие няма да се оплачете, защото вас ви няма.

— Как така?

— Вие отдавна сте мъртъв.

„Елдорадо“, това са три огромни машини, разположени в различни ъгли на грамадната зала. Те са свързани помежду си с жици и кабели. Една от машините е заградена със стъклена ограда. Хари Удроп седна зад таблото в средата на залата и каза:

— Шизофреници, професори и сенатори се опитват да усъвършенствуват нашето общество с помощта на комисии и подкомисии, доклади на доброволни комитети и фондове, икономически конференции и министерства на социалните проблеми. Всичко това не струва пукната пара. Достатъчни са четиристотин и два триода, хиляда петстотин седемдесет и шест съпротивления и две хиляди четиристотин деветдесет и един кондензатора и задачата е решена. Ето я схемата за организация на нашето общество днес.

Хари Удроп разгърна пред мене и Сузана чертеж на радиосхема.

— Отдясно е блокът за „производство“, отляво — блокът за „потребление“. Помежду им съществува положителна и отрицателна обратна връзка. Заменяйки радиолампи и други „детайли“ на обществото, можем да направим така, че системата да не попада повече нито в режим на свръхгенерация, нито в режим на затихващите

колебания. Постигна ли това, проблемът ще бъде решен един път завинаги!

Обяснявайки гениалната си идея, Хари Удроуп размахваше ръце и въртеше глава, изглежда имаше такива навици.

— Но аз предвидих нещо по-голямо — продължи той. — Включих в схемата човешки елемент, чието заменяне с еквивалентен електронен робот с ограничена памет струва скъпо и съвсем не е рационално. Тази функция ще изпълнявате вие — Хари ме посочи с пръст — и вие — каза той, обръщайки се към Сузана.

След това той сложи най-сетне ръцете си отзад и четири пъти обиколи таблото.

— Тук — стовари той юмрук върху капака на таблото — е мозъкът на нашето „общество“, „правителството“ му. Отгоре неоновата лампа изпълнява функциите на президент, т.е. стабилизира напрежението. Ясно ли е!

Ние с умиление погледнахме „президента“, който светеше с розова светлинка.

— А сега на работа! Вие — бързо в „производството“, а вие — в „потреблението“.

Оригинален случай на увлечение от електронно моделиране — помислих си аз. — В университета професорите ни казваха, че с помощта на радиоелектрониката може да се построят модели на всичко: на костенурки, на металорежещи машини, на междупланетни кораби и даже модел на човека. Хари Удроуп пък построил електронен модел на нашата държава. И не само го е построил, но е решил и да го усъвършенствува, като предложи по такъв начин на нашето общество „хармонична“ структура. Интересно, какво ли ще излезе от всичко това?

Отидох отдясно на машината. Сузана се скри зад стъклената ограда в сферата на „потреблението“.

— Какво трябва да правя? — попитах аз.

— Онова, което правите в живота. Да работите.

— Това е чудесно! Аз съм гладен като хиена.

— Преди всичко трябва да си намериш работа в сферата на „производството“.

— Как?

— Натискай бялото копче отдясно!

— А тя какво ще прави? — кимнах аз към Сузана.

— Онова, което вършат предприемачите.

Аз заставах пред грамаден металически шкаф. Върху предната му стена блестяха скалите на приборите, на различни места се подаваха разноцветни копчета, шалтери и лостове. В електрическият монтаж на тази машина Хари е въплътил идеята на икономическата и политическата структура на света, в който живеем. Тук под формата на електрическа енергия се създават модели на материални ценности, които циркулираха по проводниците между „сферата на производството“ и „сферата на потреблението“.

Аз натиснах бялото копче.

— Вашата специалност? — кресна машината.

„О, съвсем както в живота! Машината даже се интересува от моята специалност!“

— Художник.

— Не е необходим.

Погледнах с недоумение Удроп.

— Трябва ли и аз да натисна бялото копче? — попита Сузана.

— Разбира се.

— И какво ще стане?

— Ще получите добавъчната стойност, която е запасена в схемата.

При Сузана щракна реле.

Аз пак натиснах бялото копче.

— Специалността ви?

— Зъболекар.

— Не е необходим.

В същото време Сузана отново натисна своето копче и автоматът ѝ даде пакет.

— Специалност? — тъпо ме попита машината.

— Механик.

— Елате след месец.

Електронният модел на производството работеше отлично. Колко пъти, преди да попадна при Удроп, ходих, търсейки работа, и чувах същите въпроси и същите отговори!

— Така работата няма да потръгне, шефе — обърнах се аз към Удроп.

— Обърнете се, аз ще си сложа новата рокля — викна Сузана.
— Шефе, не мога да чакам цял месец!
— Опитайте пак. Аз намалих отрицателното натоварване върху мрежата на генераторната лампа за „търсене на работна сила“.

Сузана натисна копчето, но автоматът нищо не й даде.

— Какво става? — запротестира тя.

— Когато той — кимна към мен Хари — създаде „добавъчна стойност“, вашият автомат отново ще се включи. Сега настъпи фазата на „натрупване на капитала“.

Аз натиснах бялото копче.

— Специалност?

— Хамалин.

— Приет сте!

От машината изскочи един лост и едва не се заби в стомаха ми.

— Работете! — викна Хари от таблото.

— Как?

— Движете лоста нагоре-надолу.

Започнах да движа лоста. Той се движеше трудно.

— И колко време трябва да правя това?

— До получаване на заплатата.

— Как ще стане това?

— В чекмеджето до вашия нос ще се изсипят жетони. С тях ще можете да ядете, да пиете, да се развличате.

Движих лоста, докато ръката ме заболя. За секунда спрях.

— Какво правите — закрепця Хари.

— Искам да си почина малко.

— Ще ви уволнят!

Сепнах се, хванах лоста и започнах трескаво да навакзвам изпуснатото.

Мислено си представих електронния блок, който можеше да ме „уволни“. Изглежда, движейки лоста, аз създавах електрически товари, които с помощта на реле го удържат в работно състояние. Щом прекратя работата, ще заработи някакъв механизъм, който ще прибере лоста в шкафа.

— Ето! Автоматът ми заработи! — каза Сузана.

От челото ми падаха капки пот.

— Шефе, кога ще има заплата?

Удроп човъркаше нещо „президента“. Без да ме погледне, той промърмори:

— Аз следя за приборите. Печалбата трябва да бъде максимална.

— Кога ще получа моите жетони? — повторих аз.

— Когато анодното напрежение, което създавате в кондензатора, отключи тиратрона.

— Яде ми се...

— Лошо работите. Всяко движение създава само един и половина волта. Движете се по-бързо.

Сузана отново включи своя автомат и отново получи рокля.

— Не искам повече рокли — каза тя.

— Какво искаш?

— Това, което сте ми обещали. Найлоновото кожено палто.

— Сега ще повиша отрицателното напрежение на мрежата и ще сваля част от напрежението на неговия кондензатор върху вашия автомат.

Така и знаех! В схемата на Удроп ролята на капитала изпълнява електроенергията. Тя се прехвърля от моята „сфера на производството“ в „сферата на потреблението“, в джобовете на „обществото на предприемачите“. Моделите на джобовете бяха кондензатори и акумулатори.

— Е, това е вече много! За какъв дявол всичко трябва да е само за нея?

Автоматът щракна. В чекмеджето пред моя потен нос се изсипаха жетони.

— Вземете заплатата си.

Аз взех пет медни жетона.

— Какво трябва да правя с тях?

— Вървете в „сферата на потреблението“ и ползвайте автомата.

Побягнах зад оградата.

— Покойнико! — възкликна весело Сузана. — Отивайте при онзи автомат, до мене.

Аз получих паница супа, студено кюфте и чаша бира.

И слава богу!

Първият ми работен ден свърши. Сузана с куп парцали отиде да спи.

Какво ли ще се случи утре?

III

Когато на сутринта отидох в „сферата на производството“, моя лост го нямаше. Сузана седеше в креслото до „президента“ и пиеше бира.

— Какво се е случило? — учудих се аз.

— Вие сте уволнен — каза тя, усмихвайки се ехидно, и посочи стенния часовник.

Беше осем и пет.

— За какво съм уволнен?

— За закъснение. Опитайте се отново да получите работа.

— Откъде имате бира?

— Това са вашите жетони. Те сега са мои.

Никога не бях срещал подобна наглост!

— Специалност? — попита машината.

— Хамалин — без да мисля, отговорих аз.

— Лоша препоръка — каза машината и млъкна.

Оказа се, че машината притежавала памет! Тя има предвид факта за моето уволнение заради закъснение на работа. Отново всичко си е така, както в живота. Може би в тези електронни модели на икономически и социални структури има някакъв разумен смисъл? И все пак не мога да се съглася с това, че такова извънредно сложно явление като живота на много милиони живи хора в обществото може достатъчно точно да се изобрази с помощта на радиолампи, транзистори, съпротивления и релета.

Започнах да мисля какво да правя. Погледнах електронния мозък.

Ако в него е съсредоточено цялото управление на електронния модел, защо да не опитам да го „усъвършенствувам“ по моему?

— Не сте ли доносчица?

— Защо питате?

— Искам да се опитам да усъвършенствувам „обществото“.

— Заповядайте.

Отидох при таблото за управление и наслуки завъртях първата попаднала ми дръжка. След това друга, трета. Те бяха около сто. Машините зареваха като побеснели. „Президентът“, който до този момент едва-едва мъждукаше, почна да пламти като стеаринова свещ. Надявайки се, че моят лост все пак ще излезе, аз измъкнах „президента“ от гнездото му и го скрих в джоба си. В този момент влезе Удроп.

— Аха, бунт! Това е добре! Покушение върху правителството? Чудесно! А къде е стабилизаторът на напрежението? Ликвидиране на върховната власт? Прекрасно! Върнете „президента“.

Аз върнах неоновата крушка.

— Ще придвижим и този човешки елемент. Ще екранизирам правителството с мрежа и ще подам към нея високо напрежение. Две хиляди волта ще бъдат достатъчни. Ето така. По такъв начин държавата ще бъде гарантирана от вътрешни безпокойства.

Стоях унищожен. Хари Удроп подвеждаше към електрическия мозък високото напрежение.

— Дайте ми поне някаква работа — замолих се аз.

— Е, опитайте, докато установя всички потенциометри в същото положение.

Натиснах копчето за търсене на работна сила. Репродукторът изведнъж запя с глас на Джонс Паркерс: „Колко щастливо умираше ти в моите обятия сини...“ От машината изскочиха не един, а наведнаж три лоста и те сами, без чужда помощ, започнаха да се клатят нагоре и надолу. Жетоните се посипаха в кутията като от рог на изобилието!

— Шефе, сполука! Като че ли „Елдорадо“ се получи! — възкликнах аз, прибирайки медните кръгчета от чекмеджето.

— Съвсем не — прохърка Хари, — в сферата на потреблението нищо няма. Празно е.

Изтичах зад оградата при автомата и пъхнах жетон. Никаква реакция. Пъхнах втори. Мълчание.

— Да-а. Машината просто е полудяла.

Електрониката на Хари Удроп изглежда е работила само в строго определен режим. Моделите на производството и потреблението балансираха в точка на неустойчиво равновесие. Достатъчно беше машината да се изведе от това състояние и тя загубваше разума си. Тя

се превръщаше в объркан куп от радиосхеми, който вършеше, каквото му хрумне.

Хари установи потенциометрите, както трябва, и всички лостове освен единия се скриха в машината. Джонс Паркерс премина на контралто, след това на колоратурно сопрано и замлъкна на нотата ла от седмата октава. Аз се хванах за лоста и започнах усърдно да го движа, за да възстановя добрата си репутация.

— Върнете жетоните — каза Хари.

— Защо?

— Те ви се паднаха даром. Така не се полага.

— А защо на нея всичко и се дава даром? — посочих аз Сузана, която беше заспала в креслото.

— Не задавайте глупави въпроси и върнете жетоните.

Все пак два жетона аз скрих!

Целия работен ден Сузана спеше, а аз получих още седем медни монети. Удроп обезопаси през това време „правителството“ и няколко пъти сваляше напрежение от моя кондензатор. Изобщо той се занимаваше много усърдно с машината си. По-късно Сузана ми каза, че за проекта „Елдорадо“ Хари грабнал солидна сума.

Сега бях по-умен и изхарчих за храна само два жетона. Това беше гладуване, но аз разбрах, че трябва да се мисли и за черни дни.

IV

Сутринта на следващия ден аз намерих Сузана със зачервени очи.

— Защо плаче „обществото на предприемачите“? — ехидно попитах аз.

На работа излязох рано. Дрънкането на жетоните в джоба ми благотворно влияеше на моето настроение.

— Това е свинщина! — каза Сузана.

— Какво?

— Той ми взе всичко. И роклята, и бельото, и коженото палто.

— Кой?

— Удроп.

— Защо?

— За да започне всичко отначало. Той отново ги постави в автомата.

Аз оставих лоста и се приближих до Сузана. Започнах да я съжалявам.

— На мене не ми харесва много тази игра — казах аз.

— Сега и на мене не ми харесва.

— Нищо, Хари ще постигне хармония.

— Не знам какво е това. Но само че е свинщина — да вземеш на човека това, което си му дал.

Влезе Удроп.

— Каква е тази идилия? Марш по местата! Аз като че ли увеличих потенциала на тиратрона. Вие нищо не правите и вас още не са ви уволнили.

— Една секунда, шефе!

Хвърлих се към лоста, но беше късно. Лостът изчезна. Доволен, Удроп се засмя.

„Дяволска работа, но за днес аз имам жетони“. Сузана се начумери и вече не се ползуваше от автомата. Аз без желание натисках бялото копче, посочвайки различни специалности. Никой не бе нужен.

Нима нашето „общество“ е пълно с лекари, педагози, техници, готвачи? Още веднъж натиснах бялото копче.

— Специалност?

— Журналист.

— Приет сте.

Аз се смаях. От машината излезе маса с пишеща машина. Браво, Хари! Даже това си измислил!

— Пресата в нашето общество е доходна работа — каза Удроуп.

— Вие ще получавате толкова повече, с колкото по-голямо желание Сузана ще чете вашите съчинения. И така, започвайте.

Удроуп излезе.

Седнах зад машината и се замислих. След това започнах: „Извънредно съобщение! Небивала сензация! В резултат на радиоактивните мутации се появиха нови видове животни! Говорещи магарета! Кучета — математици, маймуни — хомеопати! Пеещи свине! Петли, играещи покер!“

— Каква глупост — каза Сузана, като вадеше лист хартия от автомата си. — Ако така продължава, аз няма да чета и вие ще умрете от глад.

— Не ви ли харесва? — попитах аз.

— Не.

— Добре, ще опитам друго.

„Небивала сензация! 18 милиардери и 42 милионери се отказаха от своите милиарди и милиони в полза на работниците...“

— Слушайте, Сем, или как там ви викат! Няма повече да чета вашите глупости.

— Още един опит.

— Няма да чета.

— Моля ви се, Сузана!

— Не искам.

— Сузи!

— Не смейте така да ме наричате, чувате ли?

Аз напечатах:

„Сузи, вие сте чудесна девойка. Обичам ви.“

Тя нищо не каза.

„Обичам ви. Четете ли това?“

— Да — тихо отговори тя. — Продължавайте.

„Обикнах ви още щом възкръснах. През цялото време, откакто ние се занимаваме с този глупав проект, аз мисля как да избягаме заедно. Вие и аз. Искате ли?“

— Да — тихо отговори тя, измъквайки лист хартия от автомата.

„Ето какво измислих. Аз все пак имам специалност. Ще напуснем Удроуп и ще се опитаме да намерим истинска работа, а не тази електронна глупост. Щом сме заедно, ще ни бъде по-леко. Честна дума, след като ви видях, стигнах до извод, че да си прережеш вените, е глупаво.“

— Аз също така мисля — прошепна Сузи.

Влезе Удроуп.

Той погледна своите прибори и тракна с пръсти.

— Работата като че ли върви? Напрежението се стабилизира. Промяна на фазите няма! Ние сме близо до хармонията между производството и потреблението.

— Разбира се, шефе — казах аз. — Нали и нашето общество все някога ще започне да живее, както се следва.

— Продължавайте в същия дух, а аз ще нанеса всичко това на схемата — каза той, излизайки от залата.

„Днес през нощта хайде да се срещнем тука. Ще излезем през прозореца.“

— Добре...

До края на деня аз съчиних около десетина идиотски съобщения и получих куп медни монети. Сузана редовно откъсваше листовете хартия, като демонстрираше на електронния глупак своята заинтересованост от моята продукция. Хармонията беше пълна и Хари Удроуп трескаво снимаше схемата на „Елдорадо“, за да я продаде за милион долари. Тя струваше това, защото в нея бе взет под внимание и човешкият елемент.

Цялата надница аз изхарчих за сандвичи, които напъхах по джобовете си.

През нощта, прокрадвайки се към прозореца, аз и Сузана спряхме пред „обществото на предприемачите“.

— Ти вчера нито веднъж не си се ползувала от автомата.

— Ако бях го ползувала, ти щеше да получиш по-малко.

— Ако искаш, ние ще вземем роклята и найлоновото палто.

— Да вървят по дяволите!

— Мога да оставя на Удроп бележка, че съм го направил аз. Нали ме няма.

— Не трябва. Така по-леко ще вървим.

Ние се измъкнахме през прозореца, прескочихме оградата и се оказахме на широкия асфалтов път, който водеше към големия град. Над него ярко пламтеше оранжевото небе. За миг Сузана се притисна към мене.

— Не се страхувай. Сега сме двама.

Прегърнах я и тръгнахме напред. Само един път се спрях, погледнах в доверчивите очи на девойката и попитах:

— Сузи, как попадна при Удроп?

Тя леко се усмихна, протегна лявата ръка и ми показа китката. На бялата кожа рязко личеше дълъг малинов белег.

— Значи и ти си?...

Тя кимна.

И ето ние вървим, двама души, които не съществуват на този свят...

Публикувано в алманах „Спектър’69“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.